

KARIKKOINEN HALLITUSOHJELMA

Anu-Tuija Lehto

VT, LL.M, SAK:n lakimies emerita

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman työelämää koskevia kirjauksia lukiessa näyttää siltä, että kirjausten suhdetta Suomea sitoviin kansainvälisiin sopimuksiin ei ole arvioitu. Tällaisia kirjauksia ovat esimerkiksi henkilöön liittyvän irtisanomisperusteen muuttaminen sekä puuttuminen lakko-oikeuteen ja työehtosopimusneuvotteluihin.

Palvelussuhteen päättämistä koskevan kansainvälisen työjärjestön (ILO) sopimuksen numero 158 mukaan irtisanominen edellyttää pätevää perustetta. On varsin sattumanvaraista, mikä adjektiivi otetaan kansalliseen lainsäädäntöön, jos pätevä-sanaa ei haluta käyttä. Myöskään vertailu muiden maiden teksteihin ei tämän vuoksi ole mielekästä.

Saatettaessa ILO-sopimusta voimaan valittiin ”pätevän” synonyymiksi Suomessa ”erityisen painava syy” ja ”asiallinen peruste” tai ”muu viranhoidollisiin näkökohtiin perustuva erityisen painava syy”. Vuonna 2001 erityisen painava syy muutettiin ”asialliseksi ja painavaksi syyksi”. Tämä muutos oli lainsäätäjän mukaan vain kielellinen.

Selvää on, että jos ensin on edellytetty erityisen painavaa syytä ja asiallista tai muuta erityisen painavaa syytä ja sitten asiallista ja painavaa syytä, edellytyksen muuttaminen pelkäksi asialliseksi syyksi laskee irtisanomiskynnystä. Mistään ei voi tehdä sellaista johtopäätöstä, että irtisanomista voitaisiin kansainvälisiä sopimuksia rikkomatta helpottaa.

Kansainvälisiin velvoitteisiin törmäävät myös hallituksen kaavailemat toimenpiteet vientivetoisen työmarkkinamallin vahvistamisesta. Vientivetoisella työmarkkinamallilla tarkoitetaan sitä, että vientialat määrittelevät palkankorotusten tason. Valtiovalta voi kui-

tenkaan kansainvälisten sopimusten ja oikeuskäytännön mukaan vain poikkeuksellisesti puuttua ammattiyhdistysten oikeuteen tehdä työ- ja virkaehtosopimuksia.

Poliittiset työtaistelut on tarkoitus rajoittaa vuorokauden mittaisiksi. Laillisia tukityötaisteluita olisivat vain ne, jotka olisivat kohtuullisia suhteessa tavoitteisiin ja joiden vaikutukset kohdistuisivat vain työriidan osapuoliin. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen mukaan tuki- ja myötätuntotyötaisteluiden käyttämiselle ei saa asettaa muita kuin sellaisia rajoituksia, joista on säädetty laissa ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen tai yleisen turvallisuuden vuoksi, epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalin suojaamiseksi tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi.

Lakko-oikeuden rajoittamista merkitsisi myös laittomista työtaisteluista tuomittavien hyvityssakkojen korottaminen. Sakko olisi vähintään 10 000 ja enintään 150 000 euroa. Ammattiosastoilla ei ole varaa maksaa tällaisia sakkoja. Ne saavat varansa jäsenmaksuista, eikä niistä kerry tällaisia summia. Suuret sakot estäisivät tosiasiallisesti lakko-oikeuden käyttämisen.

Myös Euroopan unionin lainsäädäntö näyttää olevan Orpon hallitukselle vierasta. Hallitus aikoo selvittää, onko pelastushenkilöstön työajoista mahdollista poiketa. Pelastushenkilöstön työaikoja säätelee ns. työaikadirektiivi, jonka mukaan niistä voi poiketa vain suuronnettomuuksien ja muiden vastaavien tilanteiden yhteydessä. Mitään selvitettävää ei siten ole.

Jään odottamaan, miten hallitus luovii näissä karikoissa.